

2013

Populazioaren geografia - OCW

Birpaso ariketak

Itziar Aguado Moralejo

Geografia, Aurrehistoria eta Arkeologia Saila (UPV/EHU)

1. Ariketa: Non topatu ahal dugu Espainiako urte bateko heriotzako kopuruak INEn barruan?

2 . Ariketa: Zein iturri biltzen du informazio gehiago: Zentsua edo Errola?

3. Ariketa: Zeintzuk diren Trantsizio Demografikoaren 3. Garaiaren ezaugarri nagusiak?

4. Ariketa: Hurrengo datuekin,

$J_{2011} = 3.460$ $H_{2011} = 4.100$ $I_{2011} = 30$ $E_{2011} = 40$
 $P_{2011} = 83.200$

Kalkulatu:

- Hazkunde erreala
- Urte erdiaren populazioa ($P_{2011/06/30}$)
- Berezko Hazkunde tasa
- Heriotza-tasa gordina (HTG_{2011})
- Bikoizketa epea

5. Ariketa: Demagun $P_{2005} = 135.000$ bizt. eta $P_{2010} = 158.000$ bizt. Kalkulatu epe horietako urteko batez-besteko hazkunde tasa.

- Suposatzen badugu hazkunde lineala dela.
- Suposatzen badugu hazkunde geometrikoa dela.

6. Ariketa: Demagun Herrialde bati buruz hurrengo informazioa daukagula:

Indizeak	
Bizi itxaropenaren indizea	0,94
Batez-besteko hezkuntza-urteen indizea	0,85
Instrukzio urte estimatuaren indizea	0,77
Hezkuntza indize konbinatua	0,84
Diru-sarreraren indizea	0,8

- Kalkulatu GGI:

7. Ariketa: Hurrengo datuekin, kalkulatu Ez-antzekotasun indizea

	Populazioa	Azalera
Municipio 1	20000	40
Municipio 2	10500	95
Municipio 3	2500	120
Municipio 4	1030	30
Municipio 5	1700	50
Municipio 6	2600	60

8. Ariketa: Hurrengo datuekin kalkulatu behar duzue Kataluniako batez-besteko adina

Bartzelonako populazioa eta adina

Adin-taldea	Populazioa (A)
0-4	258.218
5-9	282.123
10-14	311.854
15-19	423.289
20-24	516.831
25-29	498.347
30-34	495.893
35-39	463.168
40-44	426.557
45-49	410.148
50-54	387.290
55-59	297.587
60-64	339.846
65-69	322.885
70-74	275.906
≥75	437.669
	6.147.611

Bartzelonako probintziako batez-besteko adina eta populazioa

	Populazioa (A)	Batez-besteko adina (B)
Barcelona	4.666.271	39,94
Girona	543.191	39,71
Lleida	357.903	41,66
Tarragona	580.245	39,89
	6.147.610	

9. Ariketa: Lurralde fiktizio baten hurrengo datuekin kalkulatu Ugalkortasun Tasa Orokorra eta Ugalkortasun Indize Sintetikoa. Komentatu emaitzak

$P_{t/06/30} = 450.000$ biztanle; $P_{t/06/30,f, 15-49} = 117.000$ biztanle

Adin taldeak	Jaiotzak	Nesken jaiotzak	Populazio femeninoa t/06/30
15-19	150	70	11.000
20-24	500	250	14.000
25-29	1.200	570	18.000
30-34	2.000	960	20.000
35-39	1.150	555	19.000
40-44	200	100	18.000
45-49	12	6	17.000

10. Ariketa: Hurrengo datuekin kalkulatu Emakumeen Ezkonkortasun Indize Sintetikoa.

Adin taldeak	Emakumeen ezkontzak	Emakumeen kopurua t/06/30
15-19	200	100.000
20-24	2.400	130.000
25-29	8.000	170.000
30-34	6.000	200.000
35-39	2.200	190.000
40-44	900	180.000
45-49	500	160.000
50-54	250	140.000
55-59	120	130.000
60 eta urte gehiago	90	500.000

11. Ariketa: Lurrealde fiktizio baten hurrengo datuekin, kalkulatu ez-antzekotasun indizea:

Udala	Biztanle	Azalera
A	10.000	90
B	2.000	30
C	2.500	140
D	18.000	35
E	1.000	30
Guztira	33.500	325

12. Ariketa: Demagun Espainiako emakumeen hilkortasun taula 1856-1860.

Kalkulatu:

- a, b eta c.
- $15q_0$, $50q_{15}$, $d(15, 30)$, $5p_0$ eta $10q_5$
- Bizi itzaropena jaiotzean

Espainiako emakumeen hilkortasun taula 1856-1860			
x	l_x	$d(x, x+n)$	$q_x(0/00)$
0	100000	23953	239,53
1	76047	a	264,13
5	55961	3551	63,46
10	52409	1727	32,96
15	b	1932	38,21
20	48750	2212	45,37
25	46538	2376	c
30	44162	2289	51,84
35	41873	2258	52,93
40	39614	2081	52,52
45	37534	2122	56,53
50	35412	2435	68,77
55	32977	3118	94,54
60	29859	4250	142,32
65	25610	5173	202,01
70	20436	6186	302,72
75	14250	6162	432,44
80	8088	4942	611,04
85	3146	2372	753,92
90	774	676	873,19
95	98	98	1000

13. Ariketa: Demagun Suediako emakumeen hilkortasun taula 1850-1854

x	nqx
0	118,1
1	99,8
5	45,2
10	45,5
20	62,2
30	82,2
40	101,9
50	154
60	303,2
70	291,1
75	1000

Bete ezazu hilkortasun taula hurrengo zutabekin:

- Adin tarte bakoitzeko heriotzak
- Adin tarte bakoitzeko bizirik dirautenak
- Adin tarte bakoitzeko biziriko urteak, azken adin tarterako
- kalkuluak egingo dituzu adin horretako bizi itxaropena 8 urtekoa delakoan.
- Biziriko urte guztira adin bakoitzetik aurrera
- Bizi itxaropena adin bakoitzean

Halaber, kalkulatu 15 urtetako bizi itxaropena

Birpaso ariketak - Soluzioak

1. Ariketa: Non topatu ahal dugu Espainiako urte bateko heriotzako kopuruak INEn barruan?

INE basen Mugimendu naturalaren Estatistiketan.

2. Ariketa: Zein iturri biltzen du informazio gehiago: Zentsua edo Errollda?

Zentsua. Hamar urtean behin egiten da eta informazio pilo bat biltzen du, besteak beste, Etxebizitzako galdetegi oso bat eta etxebizitzan bizi direnei buruzko datu asko (Datu pertsonalak, Egoera zibila, Gurasoei buruzko galderak, Ikasketei buruzko galderak, Lanari buruzko datuak, e.a.)

3. Ariketa: Zeintzuk diren Trantsizio Demografikoaren 3. Garaiaren ezaugarri nagusiak?

Garai hau Oreka Demografiko berritzat ezagutzen dugu eta hurrengo ezaugarriak nabaritzen dira:

- Pixkanaka-pixkanaka, eta garapen ekonomikoari esker Europa eta mendebaldeko herrietako biztanleriaren egoera, bizitza maila eta bizi kalitatea asko igo ziren, eta ongizate-estatuari esker ia biztanleri gehienengana zabaldu zen. Heriotza tasa aurreko etapan balore baxuetara jaitsi bazen, une honetan, umeen heriotza tasa, bereziki, oso balore txikietan kokatu zen. Gizarte berriak, gainera, behar ezberdinak zituen eta gero eta prestakuntza hobea eskatzen zion bere biztanleriari, umeen eskolatzeari zabaltzen.
- Aldaketa hau oso mantso burutu zen, herri bakoitzean hezkuntza, osasuna eta ongizate ekonomikoa zabaltzen ari ziren bitartean. Familian, orokorrean, umeen balioa aldatu zen, umeak ez baitziren familiaren diru sarrerak lortzeko edo nekazaritzako lanetan aritzeko behar. Eta gainera, umeen heriotza tasa askoz txikiagoa izanik, ez zuten lehenengo kopurua izan behar bi seme-alaba ziurtatzeko. Prozesu honek **jaiotze kontrolera** eramaten du, jaiotze tasak oso balore txikietan kokatuz. Hasieran heriotza tasarekin parekatuko ziren, eta gero, zenbait herrietan heriotza baino

balore baxuagoetan geratzen, hazkunde naturala ere negatiboa suertatuz.

Horregatik, berriro bi tasak parekatzen direlako – orain balore baxuetan - etapa hau oreka demografiko berri moduan izendatzen dute.

4. Ariketa: Hurrengo datuekin,

$$\begin{array}{llll} J_{2011}= 3460 & H_{2011}= 4100 & I_{2011}=30 & E_{2011}=40 \\ P_{2011}=83200 & & & \end{array}$$

Kalkulatu:

- Hazkunde erreala
 $\Delta P_{2012,2011}=P_{2012}-P_{2011}= J_{2011}-H_{2011}+ I_{2011}- E_{2011}= 3.460-4.100+30-40= -650$
- Urte erdiaren populazioa
 $P_{2011/06/30}= (P_{2012}+P_{2011})/2$
 $P_{2012}= P_{2011}+ J_{2011}-H_{2011}+ I_{2011}- E_{2011}= 83.200+3.460-4.100+30-40= 82.550$
 $P_{2011/06/30}=(82.550+83.000)/2= 82.875$
- Berezko Hazkunde tasa
 $BHT_{2011}= (J_{2011}-H_{2011})/ P_{2011/06/30}= (3.460-4.100)/ 82.875=-0,772$
- Heriotza-tasa gordina (HTG₂₀₁₁)
 $HTG_{2011}= H_{2011}/ P_{2011/06/30}= 4.100/ 82.875 \times 1.000=\%49,47$
- Bikoizketa epea:
Kasu honetan ezin da kalkulatu berezko hazkunde tasa negatiboa delako eta populazioa ez da bikoiztuko.

5. Ariketa: Demagun P₂₀₀₅= 135.000 bizt. eta P₂₀₁₀= 158.000 bizt. Kalkulatu epe horietako urteko batez-besteko hazkunde tasa.

- Suposatzen badugu hazkunde lineala dela.

$$r_{t,t+n} = \frac{\frac{P_{t+n} - P_t}{n}}{\frac{P_t + P_{t+n}}{2}} \times 100 = \frac{158.000 - 135.000}{\frac{135.000 + 158.000}{2}} \times 100 = \%3,14$$

- Suposatzen badugu hazkunde geometrikoa dela.

$$r_{2005,2010} = \left(\left[\frac{P_{2010}}{P_{2005}} \right]^{\frac{1}{5}} - 1 \right) \times 100 = \left(\left[\frac{158.000}{135.000} \right]^{\frac{1}{10}} - 1 \right) \times 100 = \%3,196$$

6. Ariketa: Demagun Herrialde bati buruz hurrengo informazioa daukagula:

Indizeak	
Bizi itxaropenaren indizea	0,94
Batez-besteko hezkuntza-urteen indizea	0,85
Instrukzio urte estimatuaren indizea	0,77
Hezkuntza indize konbinatua	0,84
Diru-sarreraren indizea	0,8

- Kalkulatu GGI:

$$GGI = \sqrt[3]{0,94 \times 0,84 \times 0,8} = 0,858$$

7. Ariketa: Hurrengo datuekin, kalkulatu Ez-antzekotasun indizea

	Populazioa	Azalera
Municipio 1	20000	40
Municipio 2	10500	95
Municipio 3	2500	120
Municipio 4	1030	30
Municipio 5	1700	50
Municipio 6	2600	60

	Populazioa	Azalera	Dentsitatea	% populaz	%azalera	Kenketa
Municipio 1	20000	40	500,00	52,18%	10,13%	42,05%
Municipio 2	10500	95	110,53	27,39%	24,05%	3,34%
Municipio 3	2500	120	20,83	6,52%	30,38%	-23,86%
Municipio 4	1030	30	34,33	2,69%	7,59%	-4,91%
Municipio 5	1700	50	34,00	4,44%	12,66%	-8,22%
Municipio 6	2600	60	43,33	6,78%	15,19%	-8,41%
	38330	395				

Batzen ditugu zeinu positibodunak edo negatibodunak eta emaitza berdin eman behar da.

Ez antzekotasun indizea = $\pm 0,45395$

8. Ariketa: Kalkulatu Kataluniako batez-besteko adina

- Adin-taldekako populazioa erabiliz

Adin-taldea	Populazioa (A)	Adin- tartearen puntu erdia (B)	AxB
0-4	258.218	2,5	645.545
5-9	282.123	7,5	2.115.923
10-14	311.854	12,5	3.898.175
15-19	423.289	17,5	7.407.558
20-24	516.831	22,5	11.628.698
25-29	498.347	27,5	13.704.543
30-34	495.893	32,5	16.116.523
35-39	463.168	37,5	17.368.800
40-44	426.557	42,5	18.128.673
45-49	410.148	47,5	19.482.030
50-54	387.290	52,5	20.332.725
55-59	297.587	57,5	17.111.253
60-64	339.846	62,5	21.240.375
65-69	322.885	67,5	21.794.738
70-74	275.906	72,5	20.003.185
≥ 75	437.669	80	35.013.520
	6.147.611		245.992.260

Batez-besteko adina **40,01**

- Probintziako populazioa erabiliz

	Populazioa (A)	Batez- besteko adina (B)	AxB
Barcelona	4.666.271	39,94	186.370.864
Girona	543.191	39,71	21.570.115
Lleida	357.903	41,66	14.910.239
Tarragona	580.245	39,89	23.145.973
	6.147.610		245.997.190

Batez-besteko adina **40,02**

9. Ariketa: Hurrengo datuekin kalkulatu Ugalkortasun Tasa Orokorra eta Ugalkortasun Indize Sintetikoa.

Ugalkortasun Tasa Orokorra

UTO 44,55 ‰

Ugalkortasun Tasa Espezifikoak

Adin taldeak	Jaiotzak	Populazio femeninoa 2008/06/30	UTEx
15-19	150	11.000	13,64
20-24	500	14.000	35,71
25-29	1.200	18.000	66,67
30-34	2.000	20.000	100,00
35-39	1.150	19.000	60,53
40-44	200	18.000	11,11
45-49	12	17.000	0,71

Ugalkortasun Indize Sintetikoa

Adin taldeak	UTEx	Adin tarteko zabalera (urteetan)	
15-19	13,64	5	68,18
20-24	35,71	5	178,57
25-29	66,67	5	333,33
30-34	100,00	5	500,00
35-39	60,53	5	302,63
40-44	11,11	5	55,56
45-49	0,71	5	3,53
			1.441,80
UIS	1,44		

10. Ariketa: Hurrengo datuekin kalkulatu Emakumeen Ezkonkortasun Indize

Sintetikoa

Adin taldeak	Emakumeen ezkontzak	Emakumeen kopurua t/06/30	ETEf	Adin tartea	
15-19	200	100.000	2,00	5	10,00
20-24	2.400	130.000	18,46	5	92,31
25-29	8.000	170.000	47,06	5	235,29
30-34	6.000	200.000	30,00	5	150,00
35-39	2.200	190.000	11,58	5	57,89
40-44	900	180.000	5,00	5	25,00
45-49	500	160.000	3,13	5	15,63
50-54	250	140.000	1,79	5	8,93
55-59	120	130.000	0,92	5	4,62
60 eta urte gehiago	90	500.000	0,18	5	0,90
Emakumeen Ezkonkortasun Indize Sintetikoa				0,601	

11. Ariketa: Lurralde fiktizio baten hurrengo datuekin, kalkulatu ez-antzekotasun indizea

Udala	Biztanle	Azalera	%Biztanle	%Azalera	Kenketa
A	10.000	90	29,85%	27,69%	2,16%
B	2.000	30	5,97%	9,23%	-3,26%
C	2.500	140	7,46%	43,08%	-35,61%
D	18.000	35	53,73%	10,77%	42,96%
E	1.000	30	2,99%	9,23%	-6,25%
Guztira	33.500	325	100,00%	100,00%	
Ez antzekotasun-indizea	-45,12%	45,12%			

12. Ariketa: Hilkortasun Taula

Espainiako emakumeen hilkortasun taula 1856-1860			
x	lx	d(x,x+n)	qx(0/00)
0	100000	23953	239,53
1	76047	a	264,13
5	55961	3551	63,46
10	52409	1727	32,96
15	b	1932	38,21
20	48750	2212	45,37
25	46538	2376	c
30	44162	2289	51,84
35	41873	2258	52,93
40	39614	2081	52,52
45	37534	2122	56,53
50	35412	2435	68,77
55	32977	3118	94,54
60	29859	4250	142,32
65	25610	5173	202,01
70	20436	6186	302,72
75	14250	6162	432,44
80	8088	4942	611,04
85	3146	2372	753,92
90	774	676	873,19
95	98	98	1000

13. Ariketa: Hilkortasun Taula

x	n	nqx	lx	ndx	nLx	Tx	ex
0	1	118,1	100000	11810	94.095,00	4.746.259,66	47,4625966
1	4	99,8	88190,00	8801,36	335.157,28	4.652.164,66	52,7516119
5	5	45,2	79388,64	3588,37	387.972,27	4.317.007,38	54,3781515
10	10	45,5	75800,27	3448,91	740.758,15	3.929.035,11	51,8340505
20	10	62,2	72351,36	4500,25	701.012,32	3.188.276,95	44,0665799
30	10	82,2	67851,10	5577,36	650.624,24	2.487.264,63	36,6576881
40	10	101,9	62273,74	6345,69	591.008,97	1.836.640,39	29,4930139
50	10	154	55928,05	8612,92	516.215,90	1.245.631,42	22,2720341
60	10	303,2	47315,13	14345,95	401.421,56	729.415,53	15,416116
70	5	291,1	32969,18	9597,33	140.852,59	327.993,97	9,94850173
75	1000	23371,85	23371,85	187.141,38	187.141,38	187.141,38	8